

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

ЗАТВЕРДЖЕНО
науково-методичною комісією
факультету економіки та управління
ВНУ імені Лесі Українки
Протокол № 7 від 11.01.2022 р.

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
ПОВЕДІНКОВІ ФІНАНСИ
підготовки бакалавра на базі молодшого спеціаліста (заочна форма навчання)
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми Фінанси і кредит

Силабус навчальної дисципліни Поведінкові фінанси підготовки бакалавра на базі молодшого спеціаліста (заочна форма навчання), галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 *Фінанси, банківська справа та страхування*, за освітньо-професійною програмою Фінанси і кредит

Розробник: Карлін М.І., професор кафедри фінансів, доктор економічних наук, професор

Силабус погоджено:

Гарант ОПП Наталія ПРОЦЬ

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри фінансів

протокол № 1 від 30.08.2021 р.

Завідувачка кафедри Олена СТАЩУК

© Карлін М.І., 2021 р.

Силабус навчальної дисципліни «Поведінкові фінанси» Галузь знань: 07 Управління та адміністрування Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) Ступінь вищої освіти: Бакалавр Освітньо-професійна програма: Фінанси і кредит.	
Статус дисципліни	Навчальна дисципліна вибіркового компонента з фахового переліку
Рік навчання:	2
Семестр:	4
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	5/150
Мова викладання:	українська
Предмет вивчення	Предметом курсу «Поведінкові фінанси» є фінансово-економічні відносини, що виникають з приводу формування і використання поведінкових фінансів на всіх рівнях господарювання.
Мета	Метою курсу є: на основі з'ясування теоретичних засад функціонування системи поведінкових фінансів у розвинутих країнах виявити конкретні форми і методи використання цих коштів в Україні та шляхи підвищення їх ефективності.
Завдання	- з'ясувати теоретичні основи існування поведінкових фінансів у сучасній економіці; - з'ясувати теоретичні основи формування і використання поведінкових фінансів у розвинутих країнах; - виявити конкретні форми і методи удосконалення використання поведінкових фінансів як умову розвитку фондового ринку України; - визначити проблеми формування і використання фінансових ресурсів домогосподарств України
Навчальна логістика	Зміст дисципліни: 1. Місце і роль поведінкових фінансів у поведінковій економіці 2. Вплив поведінкових чинників на фінансові рішення громадян та юридичних осіб 3. Суб'єкти та об'єкти поведінкових фінансів 4. Суспільні передумови виникнення поведінкових фінансів 5. Теорія конфліктів в фінансовій практиці 6. Соціологія девіантної поведінки 7. Податкові аномії та девіантна поведінка 8. Типи податкових девіацій і податковий контроль. Девіантна податкова поведінка 9. Теоретичні основи фінансової поведінки домогосподарств 10. Теоретико-методичні засади поведінкового ціноутворення на фондовому ринку. Види занять: лекції, семінарські Методи навчання: навчальна дискусія, онлайн

	Форми навчання: очна, дистанційна
Інтегральні компетентності	здатність застосовувати знання з поведінкових фінансів у професійній політичній діяльності; знання вимог до написання наукових робіт з поведінкових фінансів; вміння чітко виражати свої думки, мати свій погляд на проблему та вміння відстоювати свою позицію щодо напрямів удосконалення використання поведінкових фінансів в Україні в сучасних умовах; здатність ініціювати свої ідеї при проведенні практичних занять з курсу «Поведінкові фінанси».
Загальні	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
Фахові	СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища. СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури. СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування). СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку
Програмні результати навчання	ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем. ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури. ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування. ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
Пререквізити	Знання з економічної теорії, фінансів, податкової системи, загальні та фахові знання, отримані на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти
Пореквізити	Знання з поведінкових фінансів можуть бути використані під час написання курсової роботи з фінансів, а також при вивченні фінансів підприємств, фінансів зарубіжних країн, бюджетної системи України, фінансів домогосподарств, фінансової безпеки держави, підприємств і домогосподарств
Інформаційне, навчально-методичне забезпечення	1.Karlin M., Protc N., Tsybaliuk I. Features tax reform and mechanism of hiding taxes in Ukraine. <i>Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики</i> . Т. 1., 24 (2018). 2018. С. 123–130. Web of Science . 2.Karlin, M., Prots, N., & Prots, V. (2020). РОЛЬ МІНІМАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В СИСТЕМІ ДОТРИМАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ПРИ ФІНАНСУВАННІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ. <i>Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики</i> , 3(34), 358-365. вилучено із https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/2932 . Web of Science . 3.Карлін М. І. Суспільні фінанси в умовах демократії: навч. посіб. Луцьк:

	Вежа-Друк, 2021. 228 с. (13, 25 ум. др. арк.). Рекомендовано Вченою радою СНУ імені Лесі Українки. Протокол № 14 від 26.11.2020 р.	
Форми поточного та підсумкового контролю	Залік, тестування	
Політика оцінювання		
● Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).	
● Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.	
● Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.	
Оцінювання:		
Види оцінювання		Бал
Опитування під час занять – усно		2,2
Модуль 1 (теми 1-8) – теоретичні завдання, задачі		20
Модуль 2 (теми 9-16) – теоретичні завдання, тести, задачі		20
Комплексне практичне індивідуальне завдання (теми 1-16) – практичне завдання		10
Залік (теми 1-16) – теоретичні завдання, задачі		40
Загальна сума		100
Шкала оцінювання:		
ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	
B	85-89	
C	75-84	
D	65-74	
E	60-64	Зараховано
F	1-59	незадовільно з можливістю повторного складання
Кафедра		Фінансів
Викладач(и)		Карлін Микола Іванович Посада: професор Вчене звання: професор

	Науковий ступінь: доктор економічних наук Профайл викладача: посилання на профіль https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Карлін Микола Іванович Тел.: 067 30 69 740 E-mail: Karlin.Mykola@vnu.edu.ua
Консультації:	ауд. 307
Лінк на дисципліну	

- Основна література
- Белянин А. В. Ричард Талер и поведенческая экономика: от лабораторных экспериментов к практике подталкивания. *Вопросы экономики*. 2018. № 1. С. 5-28.
- Бельски Г., Гилович Т. Психологические ловушки денег: Почему умные люди не умеют управлять своими деньгами – и как это исправить. Пер. с англ. Москва: Альпина Паблишерз, 2010. 188 с.
- Благун І. І. Аномалії на фінансових ринках як фактор ірраціональної поведінки інвесторів. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2017. Випуск 2 (50). С. 239-244.
- Болехова Г. В. Регулирование финансового поведения современной России: формирование нормативной среды и воспитание человека. *Экономика и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз*. 2020. Т.13. № 3. С. 111-128.
- Ващенко Т. В. Современные теории поведенческих финансов. *Финансовый менеджмент*. 2006. №2. URL: <http://www.finman.ru/articles/2006/2>.
- Витрати і ресурси домогосподарств України (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств) URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/gdvvdg/Arh_vrdu_u.htm
- Гладченко А. Поведенческие финансы. О том, почему человек далеко не всегда принимает рациональные решения. URL: <http://www.biztimes.ru/index.php?artid=1123>
- Голодникова А. Е., Цыганков Д. Б., Юнусова М. А. Потенциал использования концепции «Nudge» в государственном регулировании. *Вопросы государственного и муниципального управления*. 2018. № 3. С. 7-31.
- Дорина Е. Б. От гипотезы эффективности фондового рынка к теории поведенческих финансов. *Белорусский экономический журнал*. 2013. № 4. С. 118-125.
- Дрогобыцкий И. Н. Поведенческая экономика: сущность и этапы становления. *Стратегические решения и риск-менеджмент*. 2018. № 1. С. 26-31.
- Ілляшенко П. Поведінкові фінанси: історичний огляд і основні засади. *Вісник Національного банку України*. Червень. 2017. С. 30-49.
- Капелюшников Р. И. Поведенческая экономика и новый патернализм. Ч.1.

Вопросы экономики. 2013. № 9. С. 28-46; Ч. 2. Вопросы экономики. 2013. № 10. С. 28-46.

Карпишин Н. Інвестиційна поведінка домогосподарств: світові моделі і національні особливості. *Світ фінансів*. 2015. Вип. 4. С. 138-150.

Канеман Даниель. Думай медленно...решай быстро: [пер. с англ.]. Москва: АСТ, 2014. 653 с

Кізима Т.О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та домінанти розвитку. Київ: Знання, 2010. 431 с.

Корнєєв В. В. Поведінкові фінанси та інвестування в експлояційній економіці. *Економічна теорія*. 2009. № 3. С. 40-49.

Котова М.В. Особливості прийняття інвестиційних рішень фізичними особами на ринку цінних паперів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2014. Т.1. Вип. 2. С. 70-75 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rectpu_2014_1_2_10.

Кушнір М. А., Ліпич Л. Г., Сторонянська І. З. Поведінкове ціноутворення на фондовому ринку: монографія. Луцьк: Вежа-Друк. 2017. 200 с.

Ліпич М. А. Поведінкові фінанси: концептуалізація поняття. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2014. № 3, т. 19. С. 54-58.

Нейман Дж., Моргенштерн Э. Теория игр и экономическое поведение (с примерами из математической экономики). Москва: Изд-во «МИГ». 2018. 280 с.

Нобелівську премію присудили за дослідження економічної поведінки. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/10/9/629906/>

Рудык Н. Б. Поведенческие финансы, или между страхом и алчностью: монография. Москва: Дело, 2004. 271 с.

Талей Н. Н. Обдурені випадковістю. Незрима роль шансу в житті і бізнесу. Київ: Наш формат, 2020. 360 с.

Талер Р., Санстейн К. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір: пер. з англ. О. Захарченко. Київ: Наш формат, 2017. 312 с.

Талер Р., Санстейн К. Nudge. Архитектура выбора. Как улучшить наши решения о здоровье, благосостоянии и счастье; пер. с англ. Е. Петровой. Москва: Манн, Иванов и Фарбер, 2017. 310 с.

Ушакова Н. Г., Кулініч О. А., Помінова І. І. Інституалізація поведінкового регулювання: зарубіжний досвід. *Бізнес-інформ*. 2020. № 9. С. 37-43.

Ясинська Н. А. Фінансові індикатори впливу грошових переказів трудових мігрантів на соціально-економічний розвиток домогосподарств. *Світ фінансів*. 2018. № 2. С. 123-138.

Додаткова література

Бутко М. П. Економічна психологія. навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 232 с.

Вплив банківської системи на розвиток національної економіки: [монографія]; за заг. ред. Н.Ю. Рекової. Донецьк: Ноулідж, 2012. 431с.

Дефіцит солі в українських магазинах. URL: <https://www.5.ua/ekonomika/defitsyt-soli-v-ukrainskykh-mahazynakh-34124.html>

Зарічук О. Є. Особливості становлення інститутів спільного інвестування в контексті розвитку інституційних інвесторів в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 21. С. 81-86.

Иванов Ю.Б., Карпова В.В., Карпов А.Н. Налоговое планирование: принципы, методы, инструментарий: Монография. Харьков. ИД «ИНЖЕК». 2006. 272 с.

Как сделать украинцев счастливыми – 11 выводов из глобальных исследований. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2016/07/18/7114746/>

Кізима Т.О. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, класифікація, чинники впливу. *Світ фінансів*. 2011. № 4. С. 19-26.

Кізима Т.О. Кредитна поведінка домогосподарств: структурно-аналітичний аспект. *Світ фінансів*. 2019. № 1. С. 7-18.

Кізима Т. О., Письменний В. В., Коваль С. Л., Карпишин Н. І. та ін. Методика викладання фінансової грамотності: Навч. посіб.; за ред. д. е. н., професора Кізими Т. О. Тернопіль: Осадца Ю. В. 2017. 200 с

Ліпич М. А. Вплив поведінкових чинників на ціноутворення на фондовому ринку. Моніторинг біржового ринку. 2014. № 10. С. 13-17.

Маршалл Д. Ф. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям: Пер. с англ. Москва. ИНФРА-М. 1998. 784 с.

Національний банк. Грошово-кредитна та фінансова статистика. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415.

Національний банк. Фінансова грамотність. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=3115908.

Опублікували неочікуваний факт про песимізм українців. URL: https://24tv.ua/opublikovali_neochikuvaniy_fakt_pro_pesimizm_ukrayintsiv_n687897.

От новой финансовой пирамиды пострадали 250 тысяч украинцев. URL: <https://vesti-ukr.com/strana/213884-piramidy> (дата звернення: 03.11.2018).

Парандій О. В., Філонов О. В. Гіпотези ефективного ринку та випадкових блукань на фондовому ринку України. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 7. С. 30-37.

Пенцак Є. Про книгу Джорджа Акерлофа і Роберта Шиллера «SPIRITUS ANIMALIS або Як людська психологія керує економікою і чому це важливо для світового капіталізму». URL: <http://www.investadviser.com.ua/ukr/publications/4011.html>

Продуктовий шок», або чому українці скуповували гречку і цукор/ URL: <https://p-p.com.ua/news/65601>

Психологія прийняття фінансових рішень (Анкета). URL: https://docs.google.com/forms/d/1Rignri8yW8XrYUDYMG1_XykAmhwJz_KxAXfKd3Gnko/edit#responses

Рубинштейн А. Я. Почему одни теории не получают признания, а другие имеют успех: «Меритарный патернализм» Р. Масгрейва и «Либертарианский патернализм» Р. Талера. Экономический журнал ВШЭ. 2019. Т. 23. № 3. С. 345-364.

Серватинська Н. А. Доходи і витрати домогосподарств: вітчизняні реалії та зарубіжний досвід. *Світ фінансів*. 2018. №. 3. С. 141-154.

Сидорович О. Ю. Фіскальна соціологія: навчально-методичний посібник. – Тернопіль: ТНЕУ. 2005. 160 с.

Соколовська А.М. Основи теорії податків: Навч. посібник. Київ: Кондор, 2010. 326 с.